

BLU360 1 Bacheloroppgave

Kandidat 37

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
i Informasjon	Dokument	Automatisk poengsum	Lever
1 Opplasting av bacheloroppgave	Filoplasting	Manuell poengsum	Lever
2 Opplasting av samtykkeskjema	Filoplasting	Manuell poengsum	Lever

BLU360 1 Bacheloroppgave

Emnekode	BLU360	PDF opprettet	24.08.2016 10:27
Vurderingsform	BLU360	Opprettet av	Hilde Lyster
Starttidspunkt:	12.05.2016 08:45	Antall sider	37
Sluttidspunkt:	02.06.2016 13:45	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201606230000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Seksjon 1

Informasjon

Eksamensinformasjon:

[Eksamensinformasjon for innlevering](#)

Forside:

[Framsidedmal Bachelor-mal med Nord logo](#)

Samtykkeskjema:

[Samtykke til Nord universitets' bruk av prosjekt, kandidat bachelor og masteroppgaver](#)

Opplasting av bacheloroppgave

Opplasting bacheloroppgave

Last opp pdf.-filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Filopplasting

Filnavn	5247175_cand-3435145_5224938
Filtype	pdf
Filstørrelse	520.947 KB
Opplastingstid	02.06.2016 06:49:33

Neste side
Besvarelse
vedlagt

BACHELOROPPGAVE

Emnekode: BLU360

Navn: Maiken Bech Kristensen

Kandidatnummer: 37

Hvordan kan barnehagelærer styrke barns sosiale ferdigheter i samspill med andre barn?

How can the kindergarten teacher strengthen the childrens social skills in interaction with other children?

Dato: 02.06.2016

Totalt antall sider: 22

Innholdsfortegnelse

1.0 Forord	
2.0 Sammendrag	
3.0 Innledning	Side 1
3.1 Avgrensning	Side 2
3.2 Oppgavens utforming	Side 2
4.0 Teoretisk tilnærming	Side 2
4.1 Sosial kompetanse	Side 3
4.2 Sosiale ferdigheter	Side 4
4.3 Sosial utvikling	Side 5
4.4 Voksenstøtte i barnas sosiale miljø	Side 6
4.5 Utfordringer i sosialt samspill	Side 7
4.6 Lekens sosiale karakter	Side 8
5.0 Metodisk tilnærming	Side 8
5.1 Gjennomføring av intervjuene	Side 9
5.2 Metodekritikk	Side 10
6.0 Analyse av data	Side 11
6.1 Forståelse for begrepene sosial kompetanse og sosiale ferdigheter	Side 11
6.2 Voksenstøtte i barnas sosiale utvikling	Side 11
6.3 Voksenstøtte i lek	Side 12
6.4 Voksenstøtte i relasjon med jevnaldrende	Side 13
7.0 Drøfting	Side 14
7.1 Felles forståelse av begrepet sosial kompetanse	Side 14
7.2 Felles forståelse av sosiale ferdigheter	Side 15
7.2.1 Sosiale ferdigheter i lek	Side 15

7.2.2 Konfliktløsning	Side 16
7.2.3 Empati	Side 17
7.3 Voksenstøtte i barns lek	Side 17
8.0 Konklusjon	Side 21
9.0 Kildeliste	
Vedlegg:	
1: Intervjuguide	
2: Forvaltningsloven § 13	

1.0 Forord

Denne bacheloroppgaven markerer slutten på en treårig utdanning på barnehagelærerstudiet ved Høgskolen i Nord-Norge. I løpet av studiet har jeg lært mye både teoretisk og gjennom praktisk arbeid i barnedagen. I forbindelse med mine praksisperioder har jeg opplevd barn som hadde sosiale utfordringer i lek og relasjon med andre barn. Å mestre samspillet med andre barn er avgjørende for barn. Dette er et viktig tema, fordi vennsrelasjoner og lek med jevnaldrende har stor betydning for barnets utvikling på alle områder.

Gjennom dette studiet har jeg tilegnet meg mer kunnskap om hvordan jeg kan opptre som en god rollemodell, hvordan jeg kan jobbe proaktivt med sosial kompetanse og forstått betydningen av at de voksne ved å være deltakende, kreativ og observant kan bidra til å styrke barns sosiale kompetanse i barnegruppen.

Til slutt vil jeg takke mine informanter og veileder Elin Børve for uvurderlig hjelp underveis i arbeidet med denne oppgaven.

2.0 Sammendrag

I denne oppgaven har jeg fordypet meg i hvordan barnehagelærer kan styrke barns sosiale ferdigheter i samspill med andre barn. Før å få kunnskap rundt dette temaet så har jeg valgt å ta intervju av to pedagogiske ledere. Ut fra mine intervjuer og min utvalgte teori på temaet, kommer det fram mange likheter i kunnskap, men også noen forskjeller. Funnene gir god grunn til å tro at den voksne har en betydelig innvirkning på barnas sosiale kompetanse. Formålet med denne oppgaven er å øke min egen forståelse om sosial kompetanse i barnehagen, fordi jeg mener dette er viktig i min kommende rolle som barnehagelærer og formidler til resten av personalet.

3.0 Innledning

I denne oppgaven har jeg sett nærmere på temaet sosial kompetanse. Jeg ønsker mer kunnskap om hvordan de voksne i barnehagen kan fremme de positive ferdighetene som bidrar til at barn oppnår sosial mestring i barnegruppen.

Jeg har valgt å skrive om temaet sosial kompetanse fordi jeg i løpet av mine perioder i praksis har opplevd barn som har strevd med å forholde seg til andre barn, få komme inn i lek, lese lekkodene og holde seg i leken over tid. Min erfaring gjennom praksis er at jeg ved å delta aktivt i leken fikk et tydeligere bilde av hva barna trengte støtte til. Slik fikk jeg mulighet til å hjelpe og veilede når et barn ikke var i stand til å håndtere situasjonen selv, og gjennom det oppleve hvor viktig den voksnes støtte kan være for barna. Problemstillingen min bygger derfor på opplevelser som jeg har fått gjennom praksis:

Hvordan kan barnehagelærer styrke barns sosiale ferdigheter i samspill med andre barn?

Barnas samspill preges av lek og derfor vil det være relevant å se på barns sosiale ferdigheter i lek med andre barn, men også i relasjon utenfor leken. Adam Vogt (i Nilsen (red.), 2014, s.90) hevder at *"I svært mange former for lek vil sosialt samspill og utvikling av sosial kompetanse være et viktig element eller selve hovedsaken."* Dette understreker lekens betydning i utviklingen av sosial kompetanse. Lillemyr (2012) påpeker at den sosiale læringen som skjer gjennom gode relasjoner barn imellom, ikke bare er viktig for den sosiale læringen, den virker inn på barnas mestring og prestasjoner på alle områder. Samspillet barn imellom utgjør en betydningsfull utviklingsarena. Den voksnes støtte i barns relasjonsbygging og lek er betydningsfull, og spesielt for de barna som strever i samspill med andre barn.

I barnehagelovens formålsparagraf står det at *"Barnehagen skal møte barn med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for felleskap og vennskap"*. Det er barnehagens ansvar å sørge for at barna blir inkludert i ett trygt felleskap i barnehagen. De voksne må ha kompetanse om barns utfordringer og deres behov for støtte i sosialt samspill, samt kunnskap om ferdigheter som bidrar til vennskap og sosial mestring. Barn som ikke mestrer de sosiale ferdighetene i relasjon og lek med andre barn, har behov for voksne som kan gi støtte og legge til rette for at barnet bygger opp sine sosiale ferdigheter, slik at de blir akseptert og inkludert av andre barn. Dette kan også være et viktig bidrag i det å forebygge videre uheldig utvikling. Derfor mener jeg denne problemstillingen er samfunnsaktuell og viktig.

3.1 Avgrensning

I denne oppgaven har jeg fokus på hvordan de voksne kan gå inn å støtte og veilede barnas sosiale ferdigheter i samspill med andre barn og hvordan barnehagelærer kan jobbe proaktivt for å støtte hele barnegruppens sosiale ferdigheter.

Jeg har i hovedsak fokus på barn mellom 3 til 6 år fordi barna i denne alderen utvikler sine samspillsferdigheter enormt, blant annet gjennom lek, som derfor også vil få en stor plass i oppgaven. Barn fra 1 til 3 år har jeg valgt å se bort fra, fordi begge pedagogene jeg har intervjuet jobber på storbarn, så derfor ble dette en naturlig avgrensning.

På grunn av oppgavens omfang så går jeg ikke inn på hvordan man kan jobbe innad i personalet og foreldresamarbeid i forhold til temaet. Jeg vil likevel nevne viktigheten av at barnehagen og foreldre samarbeider godt, og har en felles plattform når det gjelder barnas utvikling.

3.2 Oppgavens utforming

Denne oppgaven er delt inn i kapitler og underkapitler. Hvert kapittel starter med en kort beskrivelse av hva det handler om, slik at du som leser forhåpentligvis får en god oversikt over innholdet. Oppgaven begynner med ett kort forord og sammendrag av oppgaven, der jeg presenterer selve prosessen med oppgaven, og en kort oppsummering av den. Videre har jeg valgt å dele oppgaven min i innledning, teori, metode, analyse, drøfting og konklusjon.

I innledningen begrunner jeg valg av tema og presenterer min problemstilling og avgrensning, og i teorikapitlet presenterer jeg hvilke teorier jeg kommer til å benytte meg av i denne oppgaven. Metodedelen består av en forklaring og begrunnelse for valg av metode, og en redegjørelse for selve intervjuprosessen. I analysen går jeg gjennom intervjuene og sammenligner de, før jeg i drøftingsdelen setter analysen opp mot relevant teori. Til slutt har jeg trukket mine konklusjoner, med utgangspunkt i drøftingen.

4.0 Teoretisk tilnærming

For å se nærmere på temaet sosial kompetanse og sosial mestring hos barn i samspill med jevnaldrende så er det nødvendig å se på noen teorier i forhold til begrepene sosial kompetanse, sosiale ferdigheter og sosial utvikling. Lek er en av de viktigste

sosialiseringsarenaene hos barn, derfor må en ha kunnskap om lekens betydning for barn, og om hvordan de voksne kan gi støtte til, og styrke barns positive ferdigheter i samspill med jevnaldrende.

Vedeler, Drugli, Webster-Stratton, Øhman, Lillemyr og Ogden er teoretikere som har fått stor plass i oppgaven min. Jeg har valgt å støtte meg til disse teoretikerne fordi de er relevante i forhold til min problemstilling, gjennom deres forskning på barns sosiale utvikling og lek. Jeg tar også utgangspunkt i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver.

4.1 Sosial kompetanse

Rammeplanen (2011, s.29) sier at ”*Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen uttrykkes og tilegnes av barn i samspill med hverandre og med voksne.*” Ogden (2015, s.27) definerer sosial kompetanse som evnen til ”*å ha og ville bruke kunnskap, tenkning og ferdigheter for å utføre sosiale oppgaver og oppnå sosiale verdsette mål. Sosial kompetanse består av sosiale ferdigheter og kunnskap om når, hvor og hvordan en skal anvende disse.*” Kari Lamer (2014) har forsøkt å definere sosial kompetanse som summen av ferdigheter innen fem hovedområder; Empati og rolletaking, Prososial atferd, Selvkontroll, Selvhevdelse, Lek, glede og humor. For å utvikle disse ferdighetene trenger barnet anerkjennelse og bekreftelse fra de voksne. Verdiformidling og holdningsskapende aktiviteter kan bidra til å fremme disse ferdighetene hos hele barnegruppen.

Sosial kompetanse er som vi ser et omfattende begrep, uten en klar definisjon. Men det synes å være enighet om at sosial kompetanse vil si å utvikle ferdigheter, kunnskaper og holdninger som fører til mestring av ulike sosiale miljøer, samt etablering og vedlikehold av sosiale relasjoner (Drugli 2008a, Ogden 2015). Rammeplanen (2011, s.29) understreker at ”*sosial kompetanse utvikles kontinuerlig gjennom handlinger og opplevelser. Dette skjer i alle situasjoner i løpet av dagen.*” Dette understreker betydningen av at sosial kompetanse må være en integrert del av arbeidet med barn, som barnehagen må være bevisst på i alle situasjoner i løpet av dagen.

4.2 Sosiale ferdigheter

Liv Vedeler (2007 s. 15) beskriver sosiale ferdigheter som noe som *"er mer konkret og dreie seg om hvordan man går fram for å nå sine sosiale mål, som blir akseptert og som gir ønsket resultat. Det kan handle om måter å hilse på, be om noe, takke, ta initiativ til kontakt, etc. kriteriet er at man lykkes."* En litt annen definisjon finner vi hos Merrell og Gimpel (i Drugli, 2008a, s.74), som sier at *"Sosiale ferdigheter er den spesifikke og lærte atferden som barnet benytter for å utføre en sosial oppgave"*. Sosiale ferdigheter kan slik forstås som de ferdighetene man trenger for å mestre den sosiale kompetansen.

Gresham og Elliott (i Ogden, 2015) trekker fram fem sosiale ferdigheter som grunnlag for å fungere godt sosialt; Samarbeidsevne, Selvhevdelse, Selvkontroll, Empati og Ansvarlighet. Ogden (2015) sier at uttrykking av sosiale ferdigheter er frivillig, det vil si at barnets bruk av sine allerede tillærte sosiale ferdigheter først og fremst handler om barnets egen motivasjon til å bruke sine ferdigheter. Her vil inspirerende og motiverende voksne spille en viktig rolle for at de barna som har et ekstra behov for støtte og motivasjon, lærer og tar i bruk sine positive ferdigheter i samspill med andre. Vedeler (2007) lister opp tre utfordringer barn må mestre for å fungere i leke- og kameratgrupper; Hvordan få adgang til en gruppe man ønsker å delta i, Hvordan delta på en måte som vedlikeholder og utvikler den felles aktiviteten og Hvordan løse de konfliktene som oppstår? Spesielt det å kunne løse konflikter er viktig for at barna skal kunne opprettholde en lek over tid. Webster-Stratton (2005) har laget en 6-trinnsprosess man kan bruke for å lære barn konfliktløsning. Sentralt i denne metoden er at det ikke er de voksne som skal løse konflikten for barna, men den voksne skal bruke spørsmål som for eksempel *"hva er problemet"*, *"hva er en mulig løsning"*, *"finnes det andre løsninger"* for å få barnet til å reflektere over situasjonen, og selv komme fram til gode løsninger i samspill med den voksne. Drugli (2008b) snakker om at man må legge til rette for aktiviteter der barn får øve seg på problemløsning, der den voksne skal forsterke de prososiale løsningene ved å gi barna ros og anerkjennelse.

For å få adgang til, delta i, og løse konflikter i lek, påpeker Ogden (2015) at barna trenger visse sosiale ferdigheter, sammen med motivasjon til å bruke de. I konflikter så er målet at barna skal kunne kommunisere og finne gode og rettfærdige løsninger. En annen viktig egenskap er at barna tar del i lek, viser evne til samarbeid og bidrar til å føre leken videre. Øhman (2012) bruker begrepet positiv lærerinnblanding om rollen den voksne kan ta for å hjelpe leken videre. Denne hjelpen deles inn i 4 kategorier av Johnson, Christie og Wardle (i Øhman, 2012), nemlig observatør, rekvisitør, medlekende og lekeleder. For at barna skal være

mottakelig for slik voksenstøtte i leken, kreves det at de er trygge i barnehagen og at de har bevisste voksne til stede som ser, lytter til og gir barna støtte og veiledning når de ikke klarer å håndtere ting på egenhånd. Hvilken rolle den voksne skal gå inn i, avhenger av situasjonen, men god kjennskap til barna er viktig for at den voksne skal kunne lese situasjonen rett.

Webster-Stratton (2005) sier at nøkkelen til sosial mestring er å vise empati, dette ved å ta hensyn og vise respekt for andres synspunkter, mål og følelser. Vedeler (2007, s.70) forklarer empati som evnen til å *”sette seg inn i andres situasjon, å leve seg inn i hvordan andre har det.”* Noen barn trenger mer støtte for å fungere godt i samspill og lek med andre barn. Vedeler (2007, s 15) sier at *”det er ulike sosiale ferdigheter som kreves i ulike situasjoner, i ulike kulturer og overfor ulike mennesker.”* I barnehagen vil relasjonene barna imellom kreve en annen form for kompetanse enn med de voksne. Ifølge Vedeler kjennetegnes relasjonene mellom jevnaldrende barn av likeverdighet og gjensidighet, og kravene til de sosiale ferdighetene bygges mer på *”å gi og få”* i et gjensidig samspill. Drugli (2008b, s. 31) sier at *”I samspill med andre barn får barnet erfaringer som er unikt annerledes enn de det får i samspill med voksne.”* Dette understreker betydningen av barn-barnrelasjoner i barnas utvikling. Øhman (2012, s 167) knytter relasjoner sammen med lek og empati, hun sier at både lek og empati *”er medfødte evner som utvikles gjennom de relasjonene barn deltar i.”* Her ligger det et stort ansvar på de voksne for å gi barna de ferdighetene som trengs for å hente fram sine medfødte evner, både til å leke og vise empati for andre.

4.3 Sosial utvikling

Ogden (2015) understreker viktigheten av stabile og omsorgsfulle relasjoner som essensielt for en sunn og positiv sosial utvikling. Dette støttes av Drugli (2008a, s.73), som sier at *”Barnets sosiale utvikling foregår i hovedsak i barnets relasjoner til andre mennesker, og god sosial kompetanse vil være et av målene for den sosiale utviklingen.”* Her vil hjemmet selvfølgelig være det viktigste, men også barnehagen og de ansatte der vil spille en viktig rolle for barnets relasjonelle utvikling. Vedeler (2007, s. 120) sier at *” Den voksnes innsats for sosial utvikling hos barn må gjøres både gjennom en ytre tilrettelegging for leke- og kamerataktiviteter, og ved å styrke barn-barn-interaksjoner.”* Hun påpeker her hvor viktig den voksne er når barn skal øve seg på sosialt samspill, gjennom tilrettelegging og støtte til barna slik at de får noen felles referanser. Drugli (2008b) sier at miljøet har en sterk effekt på barnas sosiale utvikling. Det at barn føler seg etterspurt og verdsatt er viktig. I tillegg trekker

hun fram viktigheten av at barna har sosialt kompetente rollemodeller rundt seg. Dette vil først og fremst være familie og de ansatte i barnehagen, men også de andre barna kan være gode forbilder.

4.4 Voksenstøtte i barns sosiale miljø

Drugli (2008b, s 13) påpeker viktigheten av at *”Barn trenger voksne med store ører, voksne med store øyne og ikke minst voksne med et stort hjerte som også er villige til å sette engasjement ut i aktiv handling”*

Bae (2007) understreker hvor viktig det er at den voksne tar vare på barns medvirkning ved å gå i dialog med barnet på dets egne premisser. Hun nevner spesielt viktigheten av å være i stand til å tolke barns kroppslige og nonverbale kommunikasjon. Vedeler (2007) sier at den viktigste støtten fra de voksne handler om den ytre tilretteleggingen, og Drugli (2008b, s.82) påpeker at *”Praktiske øvinger er nødvendige for at barnet skal forstå og internalisere nye sosiale ferdigheter.”* Eksempler som nevnes er bruk av barnelitteratur og eventyr, dramatisering, dukketeater eller utflukter. På denne måten skapes det felles referanser i barnegruppa. Vedeler (2007) trekker også fram viktigheten av at man gir barna innføringer i regler i spill og hjelper barn som ikke mestrer leke som-leken, ved å selv gå inn i en rolle i leken. Drugli (2008b, s.83) sier at *”Når en arbeider med barn og sosial kompetanse, må det gjøres med humor, kreativitet og en positiv tilnærming.”* Deltakende voksne som engasjerer seg i barns lek er spesielt viktige som støtte for de barna som strever i samspill med andre barn. Å gi barna noen felles referanser er med på å gi barn bedre forutsetninger for å knytte vennskapsbånd, få komme inn i lek og utvide lek i fellesskap med andre barn.

Lillemyr (2012, s 222) trekker fram tre punkter som viktige for at barnehagen skal kunne legge til rette for *”å styrke barns selvoppfatning og utvikle selvstendighet, og dernest å utvikle gode sosiale relasjoner og vennskap til andre.”* Blant annet nevner han styrking av barns selvfølelse og det å gi optimale utfordringer. For å jobbe med dette, er det viktig at man jobber aktivt med fellesskapet i barnegruppen, for eksempel gjennom aktiviteter som bygger mer på samarbeid enn på konkurranse. Sæbø (2010) nevner drama som en måte å jobbe med styrking av fellesskapet i barnegruppa, ved å øke barnas bevissthet rundt sine holdninger. Dette kjennetegnes i barnehagen av at barna er med og diskuterer for å finne løsningen på et problem. Barn er hele tiden i utvikling, og har ulike forutsetninger for å mestre ulike oppgaver. Derfor er det viktig at vi som voksne legger til rette for at hvert enkelt barn får utfordringer

tilpasset hvor langt de er kommet i utviklingen, Csikszentmihalyi (i Lillemyr, 2012) kaller det å få utfordringer som er vanskelige, men overkommelige, å være i flytsonen, som kan sammenlignes med Vygotskys (i Lillemyr, 2012) proksimale utviklingszone. Han snakker om viktigheten av at pedagogene evner å legge til rette for barns utvikling ved å være tilstede og veilede barna gjennom utfordringene, slik at de får oppleve mestring og utvikling. Øhman (2015) påpeker at barns selvfølelse styrkes gjennom å få oppleve mestring, for eksempel når de bruker kroppen, og lærer seg nye bevegelser og ferdigheter. Her vil de voksne spille en rolle som veiledere, men også barn som har kommet lenger i utviklingen kan fungere som slike veiledere og motivatorer, slik at barnehagen kan legge til rette for barns utvikling gjennom for eksempel tilpassede lekegrupper, som Øhman (2015) nevner som et virkemiddel barnehager kan bruke for å bidra til å skape sterkere relasjoner mellom barn som strever med å komme inn i lek i større grupper.

4.5 Utfordringer i sosialt samspill

I de fleste barnehager finnes det barn som strever med å ta kontakt, etablere relasjoner eller det å komme inn i lek med andre barn. Vedeler (2007) påpeker at mange barn møter utfordringer under interaksjon med andre barn, for eksempel fordi barnet kommer i konflikt, blir oversett, avvist eller gjort narr av. Øhman (2012, s. 194) hevder at barna *”trenger støtte til å finne interessante sammenhenger, kunne omsette og utforske sine erfaringer i lek og på den måten skape meningsfylte aktiviteter og knytte positive relasjonsbånd til andre barn.”* Vedeler (2007) understreker også viktigheten av at barnehagepersonalet hjelper barna inn i lek de er modne til å delta i. Hun påpeker videre viktigheten av at de voksne stiller seg *”hvorfor-spørsmål”* når barn ikke viser aldersadekvat sosial kompetanse. Vedeler (2007, s. 99) skriver at *”Barn som mangler sosiale ferdigheter, blir lett upopulære, og jevnaldrende barn vil i økende grad unngå dem.”* Det å bli avvist av jevnaldrende, kan få store konsekvenser for barnet, ifølge Drugli (2008a). Blant annet kan barna utvikle negative forventninger til framtidige relasjoner. Derfor er det viktig å ha fokus på å skape positive relasjoner og et inkluderende lekemiljø i barnehagen. Dette kommer klart frem i rammeplanen (2011, s.29), der det står at barna *”må få trening i å medvirke til positive former for samhandling. Opplevelser av egenverd og mestring, i lek med jevnaldrende og tilhørighet i et positivt felleskap skal prege hverdagen.”*

4.6 Lekens sosiale karakter

Øhman (2012) sier at lek er svært viktig når barn skal lære samhandling med andre, og er en av de viktigste sosialiseringarenaene hos barn. Ifølge Lillemyr (2012) er det gjennom lek at barn søker sin identitet og utvikler selvoppfatning, og i denne sammenhengen utvikler de også sosial kompetanse og den sosiale motivasjonen stimuleres. Øhman (2012) fremhever hvor viktig det er at de voksne bidrar positivt i barnas lek, ved å gi bekræftelse og støtte til leken. Slik gir de uttrykk for at det barna gjør er viktig og betydningsfullt. Hun påpeker også at de voksne må hjelpe barna med å invitere til lek, ved å supplere med det barna ønsker av materiale og utkleddningsklær. De voksne må også være deltakende ved at de går inn i biroller på barnas premisser. Sæbø (2010) snakker om hvor viktig det er at den voksne bidrar med det som barna trenger for få leken til å sette seg, ved å være leketilrettelegger og lekestarter. Videre må den voksne være såpass tilstede at han eller hun kan fungere som lekevedlikeholder og lekekonfliktløser underveis. Til slutt understreker Sæbø (2010) den viktigste rollen den voksne har, den som lekepartner. Drugli (2008b, s.79) sier at barna har nytte av å ha kontrollen i lek, fordi det er lærerikt for barna, de voksne må ”være sensitivt og oppmerksomt til stede, uten at en blir for involvert i det som skjer.” Ved å legge til rette for barnas lek på denne måten, skaper personalet et miljø som gir gode muligheter for at barn får utvikle sin sosiale kompetanse. Drugli (2008b) påpeker videre at når barn ikke greier å holde følge i leken, så kan den voksne støtte ved å beskrive hva som skjer i leken og de andre barnas handlinger og følelser. På denne måten kan barnet få hjelp til å forstå lekens innhold. Her vil den voksne være mer ”medlekende,” med ett mål om å trekke seg ut av leken etter hvert som barnet lærer seg hvordan leken fungerer.

5.0 Metodisk tilnærming

Det finnes hovedsakelig to måter å samle data på; kvalitativ og kvantitativ metode, hver med sine fordeler og ulemper. Dalen (2011, s.15) sier at et ”mål for kvalitativ forskning er å utvikle forståelsen av fenomener som er knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale virkelighet.” En kvalitativ metode handler om å få en dypere innsikt i et tema, med få, men gode kilder. I motsetning til kvalitativ metode har vi kvantitativ metode, dette er en forskningsmetode som handler om det som er målbart og resultatene blir gjerne fremstilt i grafer, tabeller og prosenter (Bergsland og Jæger, 2014). I denne oppgaven trenger jeg en dypere innsikt og forståelse for hvordan jeg som barnehagelærer kan støtte de barna som

møter utfordringer i lek med andre barn, så for å svare på min problemstilling så har jeg valgt å bruke den kvalitative metoden intervju. Jeg har valgt å bruke et semistrukturert intervju, som Dalen (2011) beskriver som samtaler der fokuset er på bestemte temaer som forsker har laget oppgaver til på forhånd, samtidig som det er rom for oppfølgings spørsmål. Jeg har valgt denne intervjumåten fordi det er viktig at de som intervjues kan komme med refleksjoner, tanker og meninger undervis om de føler det er naturlig. Det vil også være nyttig å stille spørsmål som ikke er planlagt om det skulle bli behov for det. For å få svar på min problemstilling, har jeg valgt å sette opp intervjuguiden med få, åpne spørsmål. Alle hovedspørsmålene har underspørsmål slik at det blir lettere for informantene å forstå hva jeg ønsker svar på. Jeg begynte med å stille noen bakgrunnsspørsmål om informanten. Etterpå ville jeg høre hva informanten la i begrepene sosial kompetanse og sosiale ferdigheter i barnegruppen. Her ville jeg også finne ut hva de oppfattet som heldige og uheldige ferdigheter. Videre så ønsket jeg å høre hvordan de jobber med barns sosiale utvikling, noe som ble fulgt opp av spørsmål som gikk mer inn på hvordan de konkret jobbet for å støtte barnas sosiale ferdigheter. Til slutt ville jeg vite hvilke tiltak barnehagene brukte som støtte til barn som strevde i lek med andre barn.

Ved å få høre hvordan andre jobber med barnas sosiale kompetanse i barnehagen, ønsket jeg å få mer kunnskap om temaet. Spesielt om hvordan jeg på en best mulig måte kan arbeide med sosial kompetanse i barnehagen og opptre som en god rollemodell og veileder for barna.

5.1 Gjennomføringen av intervjuene

Jeg har tatt intervju av to pedagogiske ledere fra to ulike barnehager. Valg av informanter og barnehage har jeg gjort på bakgrunn av kjennskap gjennom praksis og privat. Grunnen til at jeg har valgt å intervju to pedagogiske ledere er fordi de har den relevante utdanningen og gjennom det kunnskap og erfaringer om barnas sosiale kompetanse. Begge informantene fikk tilsendt intervjuguiden (vedlegg 1) på mail i forkant av intervjuet, slik at de fikk mulighet til å reflektere rundt spørsmålene på egenhånd for å stille mer forberedt. Informantene fikk også et infoskriv fra skolen og et informasjonsskriv som forklarer undersøkelsens overordnede mål og informantens rettigheter og anonymitet i forhold til intervjuet. Jeg spurte informantene på forhånd om det var greit å ta opp intervjuene, og begge samtykket til dette. Jeg ønsket å bruke lydopptak fordi jeg slik kunne lytte mer aktivt til hva som ble sagt og for å få større mulighet for å gi informantene blikk-kontakt underveis. Jeg stilte oppfølgings spørsmål undervis for å

sørge for at jeg fikk med den informasjonen som jeg trengte og for å få bekreftelse på det som ble sagt. Intervjuet ble transkribert samme dag og lydopptaket slettet. Med tanke på det etiske perspektivet i barnehagen så er alt i oppgaven anonymisert med tanke på at det kan komme utsagn om barn, voksne og barnehagen som kan avsløre deres identitet. Forvaltningsloven § 13 (vedlegg 2) er fulgt angående taushetsplikt.

5.2 Metodekritikk

Det finnes som nevnt kvalitative og kvantitative metoder, der jeg har valgt den kvalitative metoden intervju. Den naturlige motsatsen til intervju er den kvantitative metoden spørreundersøkelse, der man sender ut de samme spørsmålene til mange informanter.

I forbindelse med intervjuet valgte jeg å sende ut intervjuguiden på forhånd. Dette kan føre til at informantene svarer mer reflektert, men også at de forbereder svarene på forhånd, og gjennom det svarer mer om det jeg ønsker å høre, og ikke nødvendigvis slik det foregår i praksis. Derfor vil det være viktig å stille åpne spørsmål, sammenlignet med en spørreundersøkelse, der spørsmålene er mer lukket, for eksempel gjennom avkrysning.

Det at jeg hadde vært i praksis i den ene barnehagen gjorde at jeg hadde en forkunnskap om denne barnehagen, noe som kan påvirke hvordan jeg analyserte svarene derfra. På grunn av dette var det viktig at jeg klarte å legge egne tanker til side når jeg analyserte intervjuet, og bare så på hva informanten svarte.

Fordelen med et intervju i denne sammenhengen er at en får en dypere forståelse av virkeligheten i barnehagen, spesielt gjennom muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål. Dette vil ikke være mulig under en spørreundersøkelse. Ulempen med å ha intervjuer er at det er tidkrevende, både gjennom selve møtet, og transkriberingen. Dette fører til at man får færre informanter enn man ville gjort i en spørreundersøkelse. Bergsland og Jæger (2014, s. 80-81) påpeker at *”Målet for en kvalitativ studie er ikke å generalisere de resultatene man finner, men å gi rike beskrivelser av det man har studert.”*

I denne undersøkelsen hadde jeg to informanter, slik blir det vanskelig å komme fram til entydige svar på hvordan man skal støtte barn som strever i lek. Mine drøftinger er gjort på bakgrunn av resultatene av dataanalysen og mitt teoriutvalg. Slik kan ikke denne oppgaven komme frem til fasitsvar. Men det går likevel an å få en tilnærming til temaet og en vinkling på hvordan man kan støtte og veilede barn som sliter med sine sosiale ferdigheter.

6.0 Analyse av data

I analysedelen presenteres den informasjonen som kom fram gjennom intervjuene. Her vil jeg fokusere på det som er mest relevant for min problemstilling.

6.1 Forståelse av sosial kompetanse og sosiale ferdigheter

Begge informantene (heretter I1 og I2) mener at sosial kompetanse i barnegruppen handler om barnas evne til å mestre samspillet med barn og voksne. Begge trekker frem nødvendigheten av sosiale ferdigheter for å skape et godt samspill med andre barn. I2 sier at *”barnas evne te å tolk og tepass sæ ulike signala og situasjona”* som gode egenskaper i sosial kompetanse. Ifølge I1 er *”evnen te å etabler og oppretthold relasjonane te andre”* en viktig del av den sosiale kompetansen.

Av gode sosiale ferdigheter trekker begge frem evnen til turtaking, aktiv deltakelse og det å vise samarbeidsevne. Begge påpeker også barnas evne til å forhandle og diskutere for å finne løsninger, og ikke bare føye seg eller overkjøre, som viktige ferdigheter i samspill og lek. I2 trekker fram evnen til å kommunisere på en god og høflig måte og at barna spør om lov når de ønsker å låne noe, som eksempler på gode ferdigheter. I lek trekker I2 frem betydningen av at *”barn tar initiativ te leik på en god måte, inkludere andre i leiken og kjæm me forslag som bidrar te at leiken kan utvikkel sæ, og at ongan vise evne te å bytt på rolla av ulik status.”* Dette støttes av I1, som trekker fram evnen til å være fleksibel i forhold til andres ønsker i leken. Av uheldige ferdigheter, nevner begge informantene egoisme, uvilje til å samarbeide og å nekte andre barn innpass i lek, samt barn som reagerer med sinne og/eller slår når de ikke får viljen sin. Dette er handlinger som de jobber med å luke bort. I2 trekker i tillegg fram at barn som ikke tar lekinitiativ og for det meste forholder seg til de voksne, har behov for støtte og veiledning for å komme inn i lek. Ingen av barnehagene driver per dags dato med systematisk kartlegging av barnegruppa i forhold til den sosiale kompetansen, men I1 nevner blant annet Alle med som et verktøy de har tilgjengelig.

6.2 Voksenstøtte i barns sosiale utvikling

For å støtte barnas sosiale utvikling så trekker begge informantene fram at de jobber med lekegrupper. I2 bruker aldersbestemte grupper, fordi barna slik vil ha like forutsetninger, og ifølge I2 blir det da lettere for de voksne å sammenligne barnas utvikling. I1 mener at

lekegrupper en veldig god arena for å gi voksenstøtte til barnas sosiale utvikling. Her kan den voksne ifølge I1 *”bidra te å skap relasjonane, gi ongan utfordringane og jobb me spesifikke eigenskapane som å vær inkluderende, vis evne te samarbeid og å lær sæ nye leika og lekkoda.”* I1 deler opp gruppen etter barnas behov, modenhet og ut fra hvilken aktivitet det legges til rette for. I1 understreker også viktigheten av å være tilstede sammen med barna i den frie leken, fordi det er der *”den beste og viktigste læringa foregår”* ifølge I1. Det påpekes at barna lærer best av hverandre, men at de voksne fungerer som veiledere, ved å lytte, forklare og reflektere sammen med barna. Videre trekker I1 fram det å jobbe med empati som viktig. Dette gjør de for eksempel ved å bruke hånddukker der de tar opp ulike temaer, som hvordan barn skal være med hverandre, ta vare på hverandre og vise omsorg for andre mennesker. Begge informantene påpeker også hvor viktig det er å støtte og veilede barna til å løse konflikter på en god og rettferdig måte. I1 sier at de jobber med dette ved å være tilstede og prate med barna om hva som har skjedd eller hvorfor de ble uenige. Videre så gir de forklaringer på hvordan barnet kan løse situasjonen, men helst på en slik måte at barna kommer fram til løsninger selv. Det nevnes også at barna må få tid til å reflektere. Om barna ikke kommer fram til noen løsning så må de voksne gi barnet en forståelig forklaring på hvorfor deres handling eller løsning ikke var bra.

6.3 Voksenstøtte i lek

Når barn strever i lek så jobber barnehagen til I2 med å ha små lekegrupper, og gjerne med kun to barn og en voksen, der det ene barnet fungerer som støtte for det andre. Leken blir styrt av den voksne, der hensikten er å trene de sosiale ferdighetene. I2 understreker betydningen av å hele tiden *”vær i rolle sammen med ongan, fordi leiken ellers vil framstå som kunstig.”* Den voksnes rolle blir gradvis mer tilbaketrukket etter hvert som barna blir i stand til å styre leken selv. I1 snakker om betydningen av at de voksne lærer barn hensiktsmessige teknikker for å få innpass i lek med andre barn. Konkret kan de ifølge I1 *”jobb med å hjelp barn inn i leik ved å skap nye rolla om det bli me fler barn.”* Det kan også gjøres ved å lære barnet hensiktsmessige måter å ta kontakt på, for deretter å observere leken tett, eller være deltakende selv. I1 understreker viktigheten av tålmodighet hos den voksne i lekegruppen. Dette støtter I2 som også nevner viktigheten av å observere leken og være i nærheten for å se at den fungerer godt også uten deg. I2 sier at ofte kan det bare være små ting som fører til at et barn faller utenfor leken, slik som at det ikke greier en fysisk utfordring som leken dreier seg

rundt. I slike tilfeller må den voksne hjelpe barnet med det den strever med, for eksempel å klare å gå i en trapp.

I1 sier at den voksne *”har ansvar for å vit ka det enkelte barnet treng.”* Her trekkes det fram viktigheten ved å legge til rette for at barn får mestringfølelse, ved å gi barna utfordringer etter egen alder og modenhet. Her må den voksne fungere som en støtte for barnet, gjennom å gi anerkjennelse og oppmuntring, noe som ifølge I1 vil være med på å gi barnet selvtillit og trygghet. Begge informantene sier at det er viktig å være deltakende i barnas lek, noe som fører til at man blir godt kjent med enkeltbarnet, og slik får bedre forutsetninger for å kunne gi den rette støtten og veiledningen. Dette gis hele tiden ut i fra hva barnet trenger og er modent for. I1 trekker fram at voksendeltakelse i lek kan gi barn trygghet i leken, fordi de da vet at de har den voksne som kan gi støtte.

Begge informantene føler at barna som regel reagerer positivt på at en voksen er deltakende i leken på barnas premisser. Likevel sier I1 at noen kan oppfatte støtten som ukomfortabel og reagere med frustrasjon eller sinne. I slike tilfeller er det hensiktsmessig å la barnet roe seg litt ned før man tar en prat. Dette fordi barn som er rasende eller frustrerte trenger litt tid for seg selv til å prosessere situasjonen før de er klare for å ta en prat. I1 påpeker videre at det derfor er viktig å hele tiden ha barnets utvikling i fokus når man gir veiledning, herunder nevnes betydningen av at barnet forstår veiledningen, og at den voksne følger opp og roser barnet når det løser lignende situasjoner på riktig måte. I1 sier også at *”nøkkeln e å vær avslappa i veiledningssituasjonen, sånn at barnet ikke føle sæ plassert i en situasjon det føle e ukomfortabel eller det ikke beherske.”*

6.4 Voksenstøtte i relasjon med jevnaldrende

Her trekker I1 fram at sosial støtte er viktig for at barn skal skape kontakt og trygghet. Dette gjøres ved å være i lek og dialog med barna, og legge til rette for aktiviteter for de barna som er på utkikk etter noe nytt. Noe I1 jobber mye med er å *”legg te rette for aktiviteta som kreve samarbeid, for eksempel å sett opp et telt eller en lavvo.”* Her får barna trene på å samarbeide, kommunisere og finne løsninger i felleskap. Dette gir også barna gode muligheter til å bygge relasjoner med sine jevnaldrende.

Begge informantene snakker om viktigheten av at man jobber med holdningene til hele barnegruppen. Dette gjøres blant annet gjennom bruk av dukker, der barna gis konkrete svar

på hvordan de skal bruke sine sosiale ferdigheter. I1 påpeker også at oppfølgingsspørsmål og samtale i etterkant av samlingen er med på å gi barna ytterlige refleksjon rundt temaet som ble tatt opp på samling. I1 nevner spesielt viktigheten av å jobbe med holdningene til barna som et forebyggende tiltak.

I barnehagen til I2 jobber de mye med dramatisering av eventyr, og selvopplevde opplevelser som et viktig bidrag til å bygge barnas sosiale kompetanse. For eksempel kan et tema de dramatiserer være barn som ikke kommer inn i lek, og underveis trekkes barnas tanker og løsningsforslag frem for å finne løsningen. Videre sier I2 at det å jobbe med sosial kompetanse gjennom dramatisering har bidratt til en fellesskapsfølelse blant barna, ved at de blant annet får noen felles utgangspunkt for lek. I2 sier også at det er viktig at de voksne tør å gå inn i roller og gi av seg selv sammen med barna, og at dette er med på å bidra til at barna selv blir mer frie.

I2 har i den siste tiden hatt fokus på det å invitere og legge til rette for lek fra morgenen av. Dette har bidratt til mye god lek på deres avdeling. Eksempler som nevnes av I2 er å *”sett fram ulike figura eller å lag et rom i rommet som kan vær med på å sett i gang fantasien på en anna måte enn om man bare legg te rette for perla eller tegning om mårran.”* Et annet viktig bidrag til barns lek som I2 trekker fram er at de voksne legger til rette for fellesaktiviteter i utetiden, fordi det kan gi barna noen felles referanser til lek og være med på å skape fellesskapsfølelse.

7.0 Drøfting

I drøftingen bruker jeg mitt utvalg av teori sammen med analysen fra intervjuene for å se om teorien støtter det informantene sier. Ut fra dette skal jeg forsøke å svare på min problemstilling. Dette bygger på egne tolkninger, og kan derfor ikke se på som en fasit.

7.1 Felles forståelse av begrepet sosial kompetanse

Begge informantene mener det å beherske samspill med andre barn er den viktigste egenskapen for å utvikle den sosiale kompetansen. Dette støttes av rammeplanen (2013, s. 29) som sier at *”sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner.”* I2 nevner også barns evne til å tolke signaler fra andre mennesker og ulike situasjoner som viktige egenskaper. Ogden (2015) snakker om betydningen av at man vet når,

hvor og hvordan man skal anvende sine sosiale ferdigheter, og Vedeler (2007) understreker at det er ulike ferdigheter som kreves i ulike situasjoner, kulturer og ovenfor ulike mennesker. I1 trekker fram evnen til å etablere og opprettholde relasjoner til andre som god sosial kompetanse, noe både Drugli (2008a) og Ogden (2015) er enige i.

Ut i fra hva både informanter og teoretikere sier, synes det viktig å gi barna støtte og veiledning kontinuerlig gjennom barnehagedagen, noe også Rammeplanen (2013) påpeker. Dette er viktig for å bidra til en positiv utvikling av barnas sosiale kompetanse. Dette krever at barnehagelærer innehar kunnskap om hva sosial kompetanse er, for å kunne gi barna en positiv utvikling på dette området. Rammeplanen (2013, s.19) understreker at *”Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer.”*

7.2 Felles forståelse av sosiale ferdigheter

Ingen av informantene forklarer begrepet sosiale ferdigheter direkte, men I2 trekker fram evnen til å kommunisere på en god og høflig måte, og det at barn spør om lov, som eksempler på gode sosiale ferdigheter. Dette støttes av Vedeler (2007), som framhever det å hilse, be om noe og takke. Her ser vi klare likheter mellom informanten og teoretikerens oppfatning av gode sosiale ferdigheter, der fokuset ligger på hvordan vi snakker og oppfører oss mot hverandre.

7.2.1 Sosiale ferdigheter i lek

Begge informantene trekker fram evnen til turtaking som en god sosial ferdighet, noe som Øhman (2012) forklarer som at de som leker, bytter på å bestemme og ta initiativ. På dette viset blir deltakerne i leken jevnbyrdige. Videre trekker begge informantene fram evnen til samarbeid og evnen til å stå på sitt i leken, med balansegangen mellom disse to egenskapene i fokus, som heldige ferdigheter. Dette ser vi igjen hos Gresham og Elliot (i Ogden, 2015), som har samarbeidsevne og selvhevdelse som to av sine fem grunnleggende ferdigheter for å fungere godt sammen med andre. I2 trekker fram det å være inkluderende og det å kunne ta initiativ til lek, vise evne til å bytte på roller av ulik status og det å opprettholde og utvide en lek som viktige ferdigheter. I denne sammenheng trekker I1 fram fleksibilitet i forhold til å bytte på rollene i leken, samt tålmodighet som positive ferdigheter. I1 snakker videre om betydningen av at de voksne lærer barn hensiktsmessige teknikker for å få innpass i lek med

andre barn, for eksempel ved å skape nye roller om det kommer flere barn. Vedeler (2007) understreker at det er viktig å bruke ulike sosiale ferdigheter i ulike situasjoner, noe som kan overføres til leken, der barna må tilpasse seg de andre for å få leken til å utvikle seg. Lamer (2014) framhever prososial atferd som et viktig utviklingsområde i barnas sosiale kompetanse. Barn som er flinke til å inkludere andre, og viser evne til å tilpasse leken når nye barn kommer til, viser prososial atferd, som både informantene og Lamer (2014) er opptatt av å støtte og oppmuntre til.

7.2.2 Konfliktløsning

Begge informantene trekker fram det å reagere med sinne og vold i konflikter, som uheldige ferdigheter. Også egoisme, uvilje til å samarbeide og å nekte andre å være med i leken nevnes som uheldig. I1 peker på evnen til å forhandle og diskutere seg fram til løsninger, som en god form for konfliktløsning. Webster-Stratton (2005) har laget en 6-trinnsprosess man kan bruke for å lære barn konfliktløsning. Sentralt i denne metoden er at det ikke er de voksne som skal løse konflikten for barna, men den voksne skal bruke spørsmål som for eksempel "hva er problemet", "hva er en mulig løsning", "finnes det andre løsninger" for å få barnet til å reflektere over situasjonen, og selv komme fram til gode løsninger i samspill med den voksne. Vedeler (2007) nevner betydningen av at den voksne stiller seg "hvorfor-spørsmål" for å forstå barnet, istedenfor å kun korrigere handlingen når noen skaper uro eller konflikt.

Begge informantene snakker om hvordan de jobber for å løse konflikter på en god og rettferdig måte. I1 sier at de jobber med dette ved å være tilstede og prate med barna om situasjonen, og gjennom det forsøke å la barnet finne løsningen selv. Vedeler (2007) påpeker at barn som lett havner i konflikter med andre barn, fort kan bli oversett eller avvist. Dette viser hvor viktig det er at de voksne jobber med å lære barna å håndtere konflikter på en god måte. Drugli (2008b) trekker spesielt fram betydningen av at den voksne gir barna ros og anerkjennelse i konfliktveiledning. Både informantene og teorien er enige om at det som barnehagelærer vil være viktig å jobbe med konfliktløsning sammen med barna, sånn at barna selv får reflektere seg fram til en god løsning i fellesskap. Ved at den voksne opptre som et forbilde, og er deltakende i barnas verden vil man få god kontakt med barna, og gjennom det få gode forutsetninger for å gi støtte og utfordringer etter barnets modenhet. Slik vil de tilegne seg nye ferdigheter de kan bruke neste gang de havner i en liknende situasjon. For å kunne

være tilstede på en slik måte at barna får den veiledningen de trenger, må de voksne ha godt kjennskap til barna, og vite når og hvor mye en skal gå inn og hjelpe i den aktuelle konflikten.

7.2.3 Empati

I1 påpeker at barnas evne til å vise empati i relasjon og lek til andre barn, blir sett på som en av de viktigste ferdighetene i samspill. Dette støttes av Gresham og Elliot (i Ogden, 2015), Webster-Stratton (2005), Lamer (2014) og Vedeler (2007, s.70), som forklarer empati som evnen til å *”sette seg inn i andres situasjon, å leve seg inn i hvordan andre har det.”* Her kan vi trekke klare linjer mellom teorien og det pedagogene forteller, der begge fremhever viktigheten av at barn lærer seg å vise empati til andre barn, og slik forhåpentligvis opplever å få empati tilbake. For en barnehagelærer vil det være viktig å bevisstgjøre barnegruppa på den andre, og jobbe med å kunne sette seg inn i den andres følelser. Webster-Stratton (2005) anbefaler å bruke leker og aktiviteter for å få barna til å forstå den andres følelser, for eksempel gjennom en samlingsstund der man diskuterer ulike følelser og perspektiver. Begge informantene bruker dukker i samlingsstunder for å ta opp ulike tema med barna, der I1 også trekker fram betydningen av komme med oppfølgingsspørsmål og samtale i etterkant av samlingen, noe som bidrar til ytterligere refleksjon hos barna. I2 jobber i tillegg mye med dramatisering av ulike eventyr og situasjoner eller konflikter som har oppstått i barnehagen. Her er hensikten at barna skal komme fram til gode løsninger på utfordringene som blir presentert. Dette er noe vi ser igjen hos Webster-Stratton (2005), som bruker blant annet leker, dukker og rollespill for å formidle kunnskap til barna. Ved å jobbe systematisk med en samling, inkludert samtale i etterkant, vil en kunne gi barna et godt felles utgangspunkt for lek, ifølge I2. Sæbø (2010) kaller denne formen for dramaformidling for *”bevisstgjørende og handlingsforandrende drama.”* Dette kjennetegnes i barnehagen av at barna er med og diskuterer for å finne løsningen på et problem.

7.3 Voksenstøtte i barns lek

I1 understreker viktigheten av å være tilstede sammen med barna i den frie leken på barns premisser, og I2 har fokus på betydningen av at den voksne er i rolle i lek med barna, for å gjøre at en eventuell veiledningssituasjon vil føles naturlig. Dette er noe som støttes av Øhman (2012), som kaller dette å gå inn i biroller i barnas lek. Ifølge Drugli (2008b, s.79) må

de voksne ”være sensitivt og oppmerksomt tilstede, uten at en blir for involvert i det som skjer.” Dette innebærer at den voksne må klare å observere uten å forstyrre leken. Vedeler (2007) trekker også fram viktigheten av at de voksne går aktivt inn i lek sammen med barna, og spesielt for de barna som ikke mestrer leken. I2 trekker fram betydningen av å legge til rette for variert lek, for eksempel gjennom å starte dagen med å lage et rom i rommet, for å sette i gang barnas fantasi. I1 fokuserer på å legge til rette for aktiviteter som krever samarbeid blant barna. Dette gjøres for å trene på å finne løsninger i fellesskap og gjennom det bygge relasjoner. I2 påpeker også at de voksne må legge til rette for fellesaktiviteter i utetiden, fordi det kan gi barna noen felles referanser til lek og være med på å skape fellesskapsfølelse. Dette støttes av Øhman (2012), som framhever betydningen av de voksnes positive bidrag til barns lek. Ogden (2015) sier at uttrykking av tillærte sosiale ferdigheter først og fremst handler om barnets egen motivasjon til å bruke de. Dette innebærer at de voksne også må opptre som motivatorer, ved at de gir barna oppmuntring, veiledning og legger til rette for at barn skal ta i bruk sine positive ferdigheter. Begge informantene har fokus på den voksnes rolle som støttespiller for å skape gode leksituasjoner for barna. Her kan den voksne være en aktiv deltaker for å starte leken, men begge nevner også viktigheten av å observere leken etter den har ”satt seg,” for å se at den fungerer godt også uten den fysiske voksenstøtten. Johnson, Christie og Wardle (i Øhman, 2012) nevner 4 måter den voksne kan støtte barns lek på, der det å være lekeleder eller medlekkende vil være naturlig i starten, før man trekker seg mer ut, for å fungere som rekvisitør eller kun observatør. Sæbø (2010) har en litt annen inndeling, men prinsippet er det samme. Her må den voksne bidra med det som barna trenger for få leken til å fungere, som leketilrettelegger og lekestarter. Videre må den voksne være såpass tilstede at han eller hun kan fungere som lekevedlikeholder og lekekonfliktløser underveis.

I1 trekker fram viktigheten av at man lærer barna hensiktsmessige måter å delta i lek med andre barn på. Ogden (2015) sier at barn i lek må lære seg å få adgang til leken man ønsker å delta i, at barnet deltar på en måte som vedlikeholder og utvikler leken, samt at barnet kan løse konflikter som oppstår. Begge informantene fokuserer på lekens betydning for barnas relasjonsutvikling, noe som også støttes av Vedeler (2007), som nevner den voksnes rolle som tilrettelegger for lek- og kamerataktiviteter som viktig for å gi barna felles referanser, som de videre kan bygge relasjoner gjennom. Drugli (2008b) understreker miljøets betydning for barns sosiale utvikling, slik at barnehagelæreren må jobbe for å legge til rette for barna, slik at de kan følge felles interesser, og gjennom det utvikle sin relasjon. Ifølge Vedeler (2007)

preges relasjonene mellom barn av likeverdighet og gjensidighet, og at samspillet bygger på et gi og ta forhold. Lillemyr (2012) trekker fram betydningen av barns selvfølelse og trygghet for deres evne til å utvikle gode sosiale relasjoner og vennskap. Lek er svært viktig som sosialiseringarena for barna (Øhman, 2012), så vi ser at informantene støttes av flere teoretikere når det gjelder lekens betydning når barn skal utvikle relasjoner. Ved å følge opp barna tett, og legge til rette for lek barna interesserer seg for, vil barnehagelærer kunne skape både tilhørighet og fellesskap, samt optimale utfordringer for barna (Lillemyr, 2012)

Begge informantene bruker lekegrupper, men på litt forskjellige måter. I1 bruker de når det er behov for å skape nye relasjoner mellom barn, men også for å gi den voksne anledning til å støtte barn som trenger hjelp til å knytte kontakt med andre barn. Her blir gruppene delt etter barnas modenhet og hva de trenger å øve på. I2 bruker lekegrupper der barna er aldersinndelt, for å la barn som i utgangspunktet har like forutsetninger skape relasjonene selv, enten alene eller ved hjelp av en voksen. Drugli (2008b) sier blant annet at det er viktig å gi barna noen felles referanserammer til lek, noe som de vil oppleve å få ved bruk av slike lekegrupper. Vedeler (2007) sier at barna må trene på å vedlikeholde og utvikle den felles aktiviteten gruppen holder på med, og løse konflikter som kan oppstå underveis. Bruken av lekegrupper kan ha flere fordeler, det gir mer rom for at barnehagelærer kan se enkeltbarnet og slik legge merke til hva det trenger å trene på. Lek i små grupper gir også barn noen felles referanser, slik at man kan bruke lekegrupper for å trene på spesifikke ferdigheter.

I1 nevner viktigheten av at man har god kjennskap til barna, og slik forutsetning for å legge til rette for utfordringer som er tilpasset barnets sosiale modenhet og ferdighetsutvikling. Videre understreker I1 betydningen av å anerkjenne barns mestring. Cskiszentmihaliys (i Lillemyr, 2012) flytsonemodell og Vygotskys (i Lillemyr, 2012) proksimale utviklingszone er teorier som støtter dette. Vedeler (2007, s.74) sier at det er viktig at "våre forventninger til sosial adferd hos barn er i overensstemmelse med deres utviklingsnivå." Dersom de voksne stiller urealistiske krav til barna, vil de fort føle seg hjelpeløse, så det er viktig at barnehagelærer har god kjennskap til barnegruppen, slik at hvert barn kan få jobbe med utfordringer tilpasset sine ferdigheter. Rammeplanen (2013) framhever også at barns sosiale kompetanse utvikles kontinuerlig, noe som understreker betydningen av at barnehagelærer ser lærings- og utviklingspotensialet i alle situasjoner i løpet av barnehagedagen. Likevel er det viktig å fremheve barnas kompetanse her og nå, ved å gi anerkjennelse for det barna faktisk mestrer.

I2 snakker om å organisere små lekegrupper, der den voksne tar med det barnet som strever og et barn som er flink til å leke. Leken blir styrt av den voksne, der hensikten er å trene de

sosiale ferdighetene. Når barna blir i stand til å styre leken selv, trekker den voksne seg gradvis ut av leken. Øhman (2012) bruker begrepet positiv lærerinnblanding om rollen den voksne kan ta for å hjelpe leken videre. Denne hjelpen deles av Johnson, Christie og Wardle (i Øhman, 2012) opp i observatør, rekvisitør, medlekende og lekeleder. Hvilken rolle det passer å innta i leken varierer, men for at barna skal lære seg å utvikle leken selv, blir det viktig for barnehagelærer å bidra minst mulig, men være tilstede for å veilede når det trengs. Av de 4 rollene, vil det da være observatør-rollen som er mest aktuell når leken fungerer godt.

I1 har erfart at barn av og til kan føle det ukomfortabelt når voksne deltar i lek, eller går inn og veileder et barn som for eksempel tar overhånd i leken. Dersom dette barnet reagerer med frustrasjon, vil det ifølge I1 være fornuftig å la det roe seg ned litt før man går gjennom situasjonen. For at veiledningen skal bli best mulig, er det ifølge I1 viktig å ha barnets utvikling i fokus. Her understrekes det at den voksne må være rolig og avslappet i veiledningen. Bae (2007) beskriver hvor viktig det er at den voksne tar vare på barns medvirkning ved å gå i dialog med barnet på dets egne premisser, ved å være i stand til å tolke barns kroppslige og nonverbale kommunikasjon. Dersom barnet ikke er mottakelig for veiledning enda, må det gis tid til å reflektere over hendelsen på egen hånd selv, før dialogen med den voksne kan begynne. Dette innebærer å være lyttende, gi konkrete forklaringer og reflektere sammen med barnet. Her vil det av og til være nødvendig å ta barnet ut av leken, men det må vurderes fra gang til gang.

I2 trekker fram at barn som ikke tar lekeinitiativ og for det meste forholder seg til de voksne, har behov for støtte og veiledning for å komme inn i lek, noe som støttes av Øhman (2012). I2 nevner et barn som datt ut av en lek fordi det ikke klarte å gå i en trapp som et eksempel på hvordan barn kan trekke seg ut av en lek. Øhman (2012) fremhever også hvor viktig det er at de voksne er tilstede og hjelper barna til å få oppleve mestring gjennom å tillære seg nye ferdigheter. Her fikk dette barnet hjelp til å lære seg å gå trappen, og var med en gang inn i leken igjen. Dette støttes av Drugli (2008b) som oppfordrer de voksne til å støtte og veilede barn som ikke greier og holde følge i leken. Her ser vi betydningen av at barnehagelærer observerer leken, slik at man ser hva som er årsaken til at lek stopper opp eller at et barn trekker seg ut. Det vil ikke alltid være så enkelt som her å få barnet i gang igjen i leken, men det å ha observert situasjonen i forkant vil være en fordel i dialogen med barnet.

8.0 Konklusjon

Å skrive denne oppgaven har vært en spennende prosess. Det har vært lærerikt for meg å sette seg inn i ulike teorier om temaet sosial kompetanse og å få høre hvordan dette jobbes med i praksis. Målet med oppgaven min var å få kunnskap om, og finne gode metoder til å styrke barnas ferdigheter i relasjon med hverandre. Nå skal jeg legge frem det jeg gjennom denne prosessen har tilegnet meg av kunnskap. Mine konklusjoner bygger på egne funn gjennom intervju, utvalg av teori og drøfting rundt disse. Siden dette er et begrenset utvalg, vil ikke det som sies ses på som en fasit, men noe som jeg kan bruke i min yrkeskarriere som barnehagelærer.

For å være en sosialt kompetent rollemodell for barna er det nødvendig at man har et bevisst forhold til, og kunnskap om hvorfor det er viktig å jobbe med den sosial kompetansen hos barn. Kunnskap om sosial kompetanse må trekkes fram i lyset og være en integrert del av barnas tid i barnehagen. Det å ha et bevisst forhold til sosial kompetanse vil si at man har reflektert over hvordan man selv går inn i samspill med barn og voksne. Barn ser og lærer av de voksne, derfor er blant annet de voksnes måte å løse en konflikt på, og vise empati være av stor betydning i barns utvikling.

Lek har naturligvis fått en stor plass i oppgaven min, fordi leken utgjør en så stor og viktig del av barns utvikling, og slik også deres sosiale utvikling. Leken gir en helt spesiell mulighet til å tilegne seg flere av de grunnleggende ferdighetene i sosial kompetanse. Den voksnes rolle i barnas lek har slik en stor rolle som formidler, støtteperson og veileder for barna. Den voksnes tilstedeværelse og deltakelse i lek er derfor av stor betydning. I lek er det viktig å ta seg tid til å se enkeltbarnet og deres styrker og utfordringer. For at den voksne skal være en god veileder forutsettes det at man har god kjennskap til enkeltbarnet. I tillegg synes jeg det er viktig å trekke fram viktigheten av at den voksne reflekterer over hvorvidt det er hensiktsmessig å gå inn og gi veiledning. Barn har nytte av å prøve litt selv, utforske alternativer og finne fram til gode løsninger selv. For å utvikle og vedlikeholde barns lek så kan de voksne være til inspirasjon ved å tilrettelegge et miljø som inviterer til lek, for eksempel som rekvisitør, eller ved å delta aktivt selv. Den voksne må hjelpe barn inn i lek de er modne for. Å gi tilpassede utfordringer sosialt og motorisk er et viktig bidrag i barns utvikling og er med på å skape mestringfølelse hos barna. Det er likevel viktig å gi barna anerkjennelse for det de gjør, og ikke bare fokusere på hva de skal lære.

Lekegrupper har vist seg å være nyttig å bruke, her kan barn fungere som støtte til hverandre i utviklingen av gode ferdigheter. I situasjoner der et barn har strevd med det sosiale samspillet må den voksne fungere som en lekeleder og slik legge til rette for at barnet får trene de spesifikke ferdighetene som han/hun trenger hjelp til. Når leken flyter godt uten deg vil det være naturlig å trekke gradvis ut, for så å observere om leken fortsetter å utvikle seg.

For å styrke barnas sosiale ferdigheter så må de voksne ha en positiv tilnærming til barna, og være motiverende og inspirerende. Barnehagelærer må gi anerkjennelse og oppmuntring når barn viser initiativ og evne til å blant annet være inkluderende, empatisk og hjelpsom. Dette er noe som kan bidra til å fremme god sosial adferd.

I veiledningssituasjon med barn må barnehagelærer hele tiden ha barnets utvikling i fokus, og det vil være fornuftig å gjøre seg opp noen tanker om hvorfor og hvordan barnet strever før du går inn i en veiledningssituasjon med barnet. Derfor vil det være viktig å observere barna tett, for å gi seg selv en bedre forståelse av den enkelte, og hvilke utfordringer barnet strever med. Ved å kunne tolke barnas nonverbale og kroppslige uttrykk riktig, vil barnehagelærer kunne gi bedre støtte til barna. I samtale med barn så er det viktig at barnehagelærer formidler konkrete og forståelige forklaringer, slik at barnet får bedre forutsetninger for å forstå den voksnes veiledning. Samtalen er en toveiskommunikasjon, der poenget vil være å få barnet til å reflektere rundt egen adferd og hva gode sosiale ferdigheter er.

For å hjelpe barn til å mestre utfordringer og konflikter i barnehagen, så kan vi legge til rette for aktiviteter der barn må samarbeide og komme fram til gode og rettferdige måter å løse konflikter på. Slik får barna øve seg på å samarbeide med andre, noe som krever at man må kommunisere og lytte til andre. Slik vil barnas relasjoner og vennskap bli styrket og utviklet. Her vil barns evne til å vise empati være en viktig del av det sosiale samspillet. For å styrke barnas empatiske væremåte så må man bevisstgjøre barna på egne og andres følelser, og lære de å se saken fra andres perspektiv. Samlingsstunder som handler om dette temaet vil være et viktig bidrag. Her kan man blant annet bruke barnebøker, bilder, dukker og dramatisering. I etterkant av samlinger kan de voksne oppmuntre barna til å undres over sine egne og andres følelser, og forsøke å sette ord på dem.

Om jeg skulle ha jobbet videre med denne oppgaven så ville jeg sett på samarbeid med foreldrene og innad i personalet. Jeg ville også sett nærmere på hva som bidrar til at noen barn utvikler uheldige ferdigheter og dårlig sosial kompetanse, og konsekvensene av dette. For å gå dypere inn i dette, ville jeg ha gjort egne observasjoner i tillegg til flere dybdeintervjuer.

9.0 Litteraturliste

- Bae, B (2007). *Å se barn som subjekt: noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red.), (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. (1. utg.), Oslo. Cappelen Damm AS.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. (2. utg.) Oslo. Universitetsforlaget
- Drugli, M. B. (2008a). *Atferdsvansker hos barn. Evidensbasert kunnskap og praksis*. (1. utg.) Oslo. Cappelen Damm AS.
- Drugli, M. B. (2008b). *Barn som vekker bekymring*. (2. utg.) Oslo. Cappelen Damm AS.
- Kunnskapsdepartementet, (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Bergen: Kunnskapsdepartementet.
- Lamer, K. (2014). *Dette vet vi om barnehagen: Sosial kompetanse*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Lillemyr, O., F., (2012), *Lek på alvor*. (3. utg.), Oslo. Universitetsforlaget.
- Nilsen, V. D. (Red.), Haugen, R. Lie, B. & Vogt, A. (2014). *Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen*. Oslo. Cappelen Damm AS.
- Ogden, T., (2015). *Sosial kompetanse og problematferd blant barn og unge*. (1. utg.) Oslo. Gyldendal Norsk Forlag AS
- Sæbø, A. B. (2010). *Drama i barnehagen*. (3. utg.) Oslo: Universitetsforlaget
- Vedeler, L. (2007). *Sosial mestring I barnegrupper*. (1. utg.). Oslo. Universitetsforlaget.
- Webster-Stratton, C. (2005). *Hvordan fremme sosial og emosjonell kompetanse hos barn*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Øhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo. Pedagogisk forum

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuet vil bli spilt inn og slettet etter at materialet er transkribert

Utdanning / relevante erfaringer :

Kjønn:

Alder:

Ansiennitet:

1. Hva legger du i begrepet sosial kompetanse og sosiale ferdigheter i barnegruppen?

- Hva legger du i gode sosiale ferdigheter hos barn i barnehagen. Noen konkrete eksempler?
- Hva legger du i uheldige sosiale ferdigheter hos barn i barnehagen. Noen konkrete eksempler?

2. Hvordan jobber dere for å utvikle barnas sosiale kompetanse? (hva gjør dere)

- Bruker dere grupper?
- Tenker dere over sammensetningen av barn og voksne?

3. Kan du gi noen eksempler på hva du gjør for å støtte barnas sosiale ferdigheter i relasjon og lek til andre barn

- Merker du noe forskjell på kontakten du får med barna når du deltar i leken?
- Hvilke reaksjoner får du fra barna, hvordan opplever de støtten?
- Er det spesielle situasjoner du merker at barna er mer mottakelige for støtte/veiledning?

4. Hvordan jobber dere for å støtte barn som strever sosialt i lek

- Ulike tiltak
- Kartleggingsverktøy

Vedlegg 2: Forvaltningsloven § 13

§ 13. (taushetsplikt).

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

- 1) noens personlige forhold, eller
- 2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger rører et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige. Kongen kan ellers gi nærmere forskrifter om hvilke opplysninger som skal regnes som personlige, om hvilke organer som kan gi privatpersoner opplysninger som nevnt i punktumet foran og opplysninger om den enkeltes personlige status for øvrig, samt om vilkårene for å gi slike opplysninger.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i denne paragraf i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

Opplasting av samtykkeskjema

Opplasting samtykkeskjema

Last opp pdf.-filen her. Maks én fil.

BESVARELSE

Filopplasting

Filnavn	5247175_cand-3435145_5224941
Filtype	pdf
Filstørrelse	71.879 KB
Opplastingstid	02.06.2016 06:55:40

Neste side
Besvarelse
vedlagt

SAMTYKKE TIL BRUK AV PROSJEKT, KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Maiken Bech Kristensen

Norsk tittel: Hvordan kan barnehagelærer styrke barns sosiale ferdigheter i samspill med andre barn?

Engelsk tittel: How can the kindergarten teacher strengthen the childrens social skills in interaction with other children?

Studieprogram: Barnehagelærer

Emnekode og navn: 360BLU

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, Nords' åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 02.06.16

Maiken Bech Kristensen

underskrift

underskrift

underskrift

underskrift

